

- використовувати математичні інструменти, зокрема й технології, для знаходження точних і наближених результатів;
- застосовувати математичні факти, правила, алгоритми й структури в процесі знаходження розв'язань;
- виконувати операції з числами, графічними й статистичними даними й інформацією, алгебраїчними виразами й рівняннями, а також геометричними образами;
- будувати діаграми, графіки й геометричні конструкції, видобувати з них математичну інформацію;
- використовувати різні види представлення інформації й здійснювати переходи між ними в процесі знаходження розв'язань;
- робити узагальнення на основі результатів застосування математичних процедур із метою знаходження розв'язань;
- осмислювати математичну аргументацію й пояснювати та підтверджувати математичні результати.

З метою оцінювання математичної грамотності, важливо обрати структуру, яка включає вагомі досягнення математики і є достатньо різноманітною й глибокою для виявлення основних її елементів. Крім того, вона включає традиційні й інноваційні підходи до навчання математики здобувачів початкової освіти.

Отже, зміст математичної грамотності передбачає активне оволодіння математикою для розв'язування проблем реального життя, представлених у різноманітних контекстах, і спрямоване на охоплення математичного міркування та розв'язування проблем шляхом використання математичних понять, процедур, фактів і інструментів для описування, пояснювання й прогнозування явищ. Математично грамотний здобувач початкової освіти має бути здатним спочатку використовувати свої знання змісту математики для розпізнання математичного характеру конкретної ситуації, зокрема й тих ситуацій, які виникають у реальному світі, а потім математично формулювати цю задачу. Майбутній учитель початкових класів має бути підготовленим до вирішення зазначених завдань.

Список використаних джерел

1. Васильєва Д. Уроки PISA-2018. Аналіз оприлюднених результатів з математичної грамотності учнів. *Математика в рідній школі*. 2020. № 1. С. 2–17.
2. Кірман В. К. Швидун Л.Т. Експериментальна апробація технологій моніторингу математичної грамотності. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету*. Випуск 10. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 1. 2016. Випуск 10. Кропивницький. С. 52–64.
3. Нічуговська Л.І. Математична грамотність у європейському вимірі. URL: <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/1393>.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВИТИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЧИТАННЯ

Нестерчук Ірина Вікторівна, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 року навчання педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Науковий керівник: Шевчук Тамара Борисівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методик початкової освіти педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету

Ключові слова: креативність, креативне мовлення, креативні здібності, креативна особистість, творчість, творча діяльність.

Один із пріоритетних напрямів НУШ – спрямування освітнього процесу на формування творчих, креативних особистостей здобувачів початкової освіти, розвиток їхньої індивідуальності, створення умов для розумових здібностей, що сприятимуть самореалізації сьогоденних учнів у подальшому житті.

Креативність – це наскрізне вміння, яке вчитель початкових класів зобов'язаний практично розвивати у процесі вивчення школярами всіх освітніх предметів, зокрема й української мови та читання.

Креативний у перекладі з англійської мови означає «творчий». Терміни «креативність» і «творчість» методисти вважають взаємопов'язаними. Творчість – основа, передумова формування креативності. В освітньому процесі творча діяльність школярів – це організована вчителем навчально-творча або творчо-пізнавальна діяльність [2, с. 36].

Підґрунтям креативності школяра є креативні здібності – комплекс індивідуальних психологічних особливостей, які зумовлюють здатності дитини успішно здійснювати освітню та творчу діяльність [3].

У сучасній школі розвиток креативного мовлення учнів реалізується через застосування в освітньому процесі мультимедійних, комп'ютерних засобів, а також інтернету, що дозволяє провести урок більш інтенсивно, інтерактивно й нестандартно, наприклад, у формі казки, гри, подорожі, конкурсу тощо.

Для формування креативної особистості учня початкової школи необхідно створювати ситуації вибору; освітній процес повинен містити завдання, що виконуються за участю творчої уяви дитини; організовувати колективну, групову, парну співтворчість учнів класу для розвитку креативних здібностей кожної дитини; використовувати технології розвитку креативного мислення.

Розвиток креативного мовлення учнів початкових класів відбуватиметься ефективно, якщо вчитель систематично працюватиме над словом, навчатиме мислити не стереотипно, шукати рішення в нестандартних ситуаціях. Саме слово є основою лексичної системи мови, засвоєння якої активно відбувається на уроках української мови та читання (за освітньою програмою О. Савченко у 4 класі на уроках української мови), тому саме лексичний матеріал є найпродуктивнішим для реалізації роботи над креативним мовленням учнів, зокрема: а) збагачення словника школярів образними засобами; б) використання одиниць образної мови для побудови власних висловлювань; в) використання системи спеціально дібраних вправ і завдань, спрямованих як на роботу з окремим словом, так і на роботу з текстом.

У підручниках української мови та читання (наприклад, для 3 класу НУШ, авторами яких є М. Вашуленко та ін., Г. Захарійчук, К. Пономарьова і Л. Гайова, М. Чабайовська та ін.) передбачено завдання креативного спрямування, акцентовано увагу школярів на засобах образності слова, на цікавому словниковому матеріалі.

У методичних доробках М. Баліки, В. Павленко, К. Пономарьової, С. Помирчі, А. Семіряжко, І. Станіславчук, М. Ткачук та ін. пропонуються ефективні методи та прийоми (інтуїтивні, вигадкування, створення образної картини, гіперболізація,

аглютинація, а також інтерактивні – «Займи позицію», «Карусель», «Прес», «Акваріум» тощо), творчі вправи й завдання (наприклад, дібрати риму, скласти початок чи кінець вірша, казку за серією малюнків, продовжити казку, оповідання, словесно змалювати картину, творчо списати текст, вилучити зайве тощо), які позитивно впливають на уміння учнів використовувати у власній мовленнєвій діяльності словникове багатство мови, образність слова, сприяють формуванню креативного мовлення школярів, але вони, як свідчить наша педагогічна практика, не завжди знаходять застосування в освітньому процесі початкової школи.

Серед вправ і завдань, що спрямовані на розвиток креативного мовлення, вчителі найчастіше використовують описове пояснення семантики нових слів, близьких або протилежних за значенням до аналізованого слова, складання окремих речень на задану тему або за опорними словами. На жаль, переважають однотипні види вправ і завдань. Робота над образним змістом слова часто епізодична, поверхнева, шаблонна.

Жодна тема початкового курсу мови не може бути опрацьована без семантико-стилістичних вправ, дібраних до того ж дидактичного матеріалу, на основі якого вивчається власне лінгвістичне питання програми. Іноді, особливо тоді, коли в тексті вправи відсутні мовні одиниці з яскравими стилістичними ознаками чи можливостями, необхідно дібрати екст з інших джерел, який забезпечив би семантико-функціональний аналіз з метою глибшого проникання в значеннєву сутність мовної одиниці. У результаті такої роботи зі словом учням легко буде зрозуміти різницю між стилістично нейтральним словом і контекстуально-образним. Кожен художній текст повинен бути використаний не лише як дидактичний матеріал, а й як найважливіший засіб впливу на образну уяву й асоціативне мислення дітей.

Створення тексту школярами теж потребує кропіткої роботи над семантикою слова, над його художньо-образними можливостями. Треба прилучати дітей до усвідомлення поняття семантичної цілісності та емоційного звучання всього тексту: єдність семантики й емоційного звучання цілого тексту не можна порушувати.

Важливо, щоб учні систематично вели словник образних мовних засобів (наприклад, у зошиті записували лінгвістичні одиниці, що використовуються на означення якогось окремого поняття. Поступово, впродовж року, сторінки зошита заповнюватимуться образними словами та словосполученнями із текстів вправ, уміщених у підручнику «Українська мова та читання», дібраними з текстів художніх творів тощо. До такого словника школярі зможуть щоразу звертатися самі або за вказівкою вчителя перед тим, як треба буде створити словесний малюнок, підготуватися до розповіді, переказу, до виконання творчих вправ на складання словосполучень, речень тощо.

Отже, ураховуючи зміст освітнього матеріалу та мету навчання, використовуючи сучасні методичні доробки та рекомендації, учитель повинен утілювати у практику ефективні способи керівництва процесом розвитку креативного мовлення учнів, використовуючи різноманітні методи і прийоми, що позитивно впливатимуть на формування мовленнєвої компетентності молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Качак Т. Креативність учителя й учнів у процесі реалізації змісту й завдань літературної освіти у початковій школі. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: збірн. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля». 2021, № 10. С. 190–194.
2. Костюк Г. С. Здібності і їх розвиток у дітей. К: Знання, 2003. 80 с.
3. Павленко В. В. Розвиток креативності молодших школярів як педагогічна проблема. *Проблеми освіти*: Наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. 2015. Вип. 85. С. 152–158.

4. Приймак В. Розвиток креативного мислення молодших школярів у процесі навчальної діяльності засобами інноваційних технологій. *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства*: збірн. наук. праць / за ред. доц. В. В. Павленко. Житомир : ФОП Левковець Н. М. 2020. Вип. 2. С. 118–122.

5. Станіславчук І. М. Розвиток креативного мислення учнів початкових класів через використання творчих завдань: навч.-метод. посіб. Вінниця, 2017. 41 с.

УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Ножніцева Марина Леонідівна,
учитель початкових класів вищої категорії
опорного закладу «Оріхівська ЗОШ»
Лубенської міської ради Полтавської
області

Ключові слова: проєкт, метод проєктів, проєктна технологія, проєктна діяльність молодших школярів.

Нині відповідно до нормативних освітніх документів, зокрема Концепції нової української школи, однією із продуктивних технологій формування у дитини знань і творчих здібностей є організація проєктної діяльності, оскільки остання є методом, що ґрунтується на дитячих потребах та інтересах, стимулює самостійність, забезпечує єдність інтелектуального, емоційного, морального й креативного розвитку. До того ж відомо, що проєктування – це специфічний індивідуально-творчий процес, який потребує від кожного учасника оригінальних рішень, водночас – це і процес індивідуальної й колективної творчості [2].

Спираючись на праці різних науковців і методистів зазначимо, що метод проєктів ґрунтується на ідеї спрямованості навчально-пізнавальної діяльності школярів на результат, який можна отримати завдяки вирішенню тієї чи іншої теоретико-практичної значущої для учня проблеми. Як наголошують учені, зовнішній результат можна побачити, осмислити, оцінити, застосувати на практиці, а внутрішній (досвід, діяльність) стане надбанням школяра, об'єднавши знання й уміння, компетентності й цінності. Саме в молодшому шкільному віці закладається майже на всіх уроках низка ціннісних установок, особистісних якостей і ставлень [3, 293–294].

Основною умовою навчального проєктування є організація педагогом освітнього процесу, результатом якого є індивідуальний і колективний досвід проєктної діяльності учня. Доведено, що робота школяра над проєктом ґрунтується на принципі особистісно орієнтованого навчання та конкретній його праці, на основі його вільного вибору, з урахуванням власних інтересів.

У педагогічній літературі наголошується, що метод проєктів передбачає формування певної проблеми і поступове її розкриття, розв'язання з обов'язковою наявністю ідей і гіпотези, чітким плануванням дій, розподілом (якщо йдеться про групову роботу) ролей, тобто завданнями для кожного учасника за умов тісної взаємодії, відповідальності за проєкт і за свою частину роботи, регулярне обговорення проміжних кроків і результатів [3, с. 295].

Зазначимо, що зміст проєктної діяльності молодших школярів залежить від багатьох чинників як умов її організації, зокрема:

- специфіки навчального предмету,
- навчального матеріалу,